

Ariel e-mailen keresztül: új lehetőségek az Ariel-munkaállomással nem rendelkező könyvtáraknak

Az Ariel szoftver alkalmazása forradalmasította a dokumentumok fogadását e-mailen a nagy könyvtárakban. Ugyanakkor mindig lesznek olyan könyvtárak, amelyek nem tudják megengedni maguknak az ilyen figyelemre méltó szoftverek, vagy a használatukhoz szükséges hardver beszerzését.

Az Ariel szoftver első változata úgy működött, hogy a dokumentumok átvitele speciális szoftverrel ellátott munkaállomásról hasonló szoftverrel rendelkező munkaállomásra történt. A rendszer továbbfejlesztését jelentő *Ariel 2* változat megnyitotta a lehetőséget elektronikus úton küldött dokumentummásolatok fogadására azokban a könyvtárakban is, amelyek megfelelő levelezőrendszerrel rendelkeznek. Ezt a követelményt majdnem minden könyvtár tudja teljesíteni, mivel a legtöbb levelezőrendszer képes mellékletben küldött fájlok fogadására. További igény, hogy elég nagy memó-

ria legyen a küldemények számára, és olyan szoftver, amellyel a csatolt fájlt meg tudják nyitni. Általában a Windows 95+ rendszerek alkalmasak az Ariel által használt, .tif kiterjesztésű fájlok megnyitására.

Bár ez a változat jelentősen bővíti a fogadó könyvtárak körét, az Ariel-átvitelt mint lehetőséget kínáló könyvtárak automatikusan nem az e-mail és csatolt fájl megoldást szokták választani, ezért érdemes felhívni erre a figyelmüket.

/LINDSAY, Gord: Ariel via e-mail: new possibilities for the non-Ariel equipped library. = Journal of Interlibrary Loan, Document Delivery & Information Supply, 11. köt. 1. sz. 2000. p. 81–85./

(Viszocsekné Péteri Éva)

A JSTOR és az elektronikus archiválás

Számos könyvtár problémája, hogy a tudományos folyóiratok kevéssé használt régi évfolyamai foglalják el raktáruk nagyobb részét, így lassan nem marad hely az új gyarapodásoknak. A régi folyóiratok használatának gátat szab az is, hogy nem indexeltek, vagyis nem megoldott bibliográfiai és intellektuális hozzáférésük, de ha esetleg valamilyen adatbázis fel is dolgozza őket, több lépésben, a raktárban végzett fáradságos munkával lehet csak „elbányászni” a kért cikket.

A *JSTOR (Journal Storage)* projekt mindezekre a problémákra megoldást kínál: a tudományos folyóiratok átfogó archívumát kínálja. Az interneten keresztül hozzáférhető, így segít a tárolási gondokon; támogatja a kiadókat az elektronikus változatra való áttérésben, és teljes szöveges keresési és közvetlen hozzáférési lehetőséget biztosít a kutatók számára.

1997-ben a Mellon Alapítvány támogatásával indult a projekt kísérleti szakasza, amelynek során 10 tudományos folyóirat digitalizálását végezték el. 2000-re az elektronikus alakított folyóiratok száma 124-re emelkedett, és ezeket 41 ország 857 intézményében használják.

A JSTOR projekt keretében a feldolgozás színhelyére (University of Michigan Library, Princeton University) gyűjtik a digitalizálandó folyóiratok valamennyi számát. Ezeket manuálisan indexelik, bér munkában szkennelik, és kétféle kimenetet – a nyomtatáshoz hasonló képfájlt, illetve a teljes szöveges keresést lehetővé tevő (optikai karakterfelismeréssel előállított) szövegfájlt – hoznak létre. Az elkészült anyagot CD-n juttatják el a fenti két szolgáltató helyre, illetve az angliai University of Manchesteren működő tükörodalra.

A JSTOR – a teljes szöveg kereshetővé tételével – messze túlmutat az archiválási problémák megoldásán. Alkalmas például a nyelvészeti, kultúrtörténeti vizsgálódások kibővítésére is, és szinte új életre kelti az adatbázisokban eddig fel nem tárt anyagot.

A projekt öt éve alatt számos problémát kellett eldönteniük. CD-ROM-on vagy online szolgáltatás-e az anyagot? A további tárolási gondok megelőzésére az utóbbi megoldást választották, bár ezzel a képek stb. hosszadalmas letöltésével kell továbbra is számolni. A képi vagy szöveg jellegű formátumot egymás mellett tartották a legcélsze-